

Programma BoerenNatuurdag – Voortzetten, verbinden en versterken 17 maart 2023

9:00 DEUREN OPEN – KOFFIE EN KOEK

10:00 – 10:45: OPENING BOERENNATUURDAG

BoerenNatuur voorzitter Alex Datema opent de BoerenNatuurdag en introduceert de openingsspreker Koos Biesmeijer, wetenschappelijk directeur Naturalis en hoofd van de onderzoeksgroep Nederlandse Biodiversiteit en Samenleving (NL Biodiversity and Society) in Naturalis en professor Natuurlijk Kapitaal aan de Universiteit Leiden.

11:00 – 11:40: WORKSHOPRONDE 1

Forse groei ANLb = meer mensen nodig! Hoe krijgen en behouden we die?

Veel agrarische collectieven groeien in omvang en krijgen steeds meer personeel. En de ambities met het ANLb zijn groot dus we hebben meer mensen nodig. Maar hoe vind je de juiste persoon? En hoe houd je je mensen? In deze workshop deelt Walter Menkveld zijn ervaringen bij Water, Land en Dijken met u (o.a. het aannemen van een trainee) en gaat hij samen met Evelien Verbij (BoerenNatuur) met u in gesprek om tips en trucs te delen. En ook horen we graag wat BoerenNatuur hierin voor u zou kunnen betekenen.

Sprekers: Walter Menkveld, directeur Water, Land en Dijken & Evelien Verbij, directeur BoerenNatuur

Geautomatiseerd Systeem voor Herkenning van Kruidenrijk Grasland: Hoe en wat?

In deze workshop leggen twee experts van de WUR uit hoe zij een geautomatiseerd systeem ontwikkelen om kruidenrijk grasland te herkennen. Ze vertellen over het belang van de fotocampagne en hoe agrarische collectieven daar een bijdrage aan kunnen leveren. Tot slot gaan ze met het publiek in gesprek hoe deze vorm van Artificial Intelligence (AI) door agrarische collectieven, boeren en natuurorganisaties kan worden gebruikt als beheertool.

Sprekers: Gert-Jan Noij, projectleider PPS Herkenning Kruidenrijk Grasland; Wageningen Plant Research & Janne Kool, Wageningen Plant Research & Wouter Meijninger, Wageningen Environmental Research

Welk verhaal wil jij met jouw monitoring kunnen vertellen?

Met monitoring ben je bewust je beheer aan het volgen en kan je je voor je eigen gebied en beheer verantwoorden. Als vereniging willen we ook uitspraak kunnen doen over de effectiviteit van het ANLb-beheer. De komende jaren wil BoerenNatuur zich samen met de collectieven inzetten om een monitoringssysteem op te zetten waarmee we betrouwbare en bruikbare gegevens hebben om uitspraken te kunnen doen over de effectiviteit van het ANLb, van afzonderlijke beheermaatregelen, als ook de samenhang van beheerpakketten. In deze workshop willen we samen met jullie nadenken over de toekomst van monitoring in het ANLb.

Spreker: Lieneke Bakker, BoerenNatuur

Welke kansen biedt het NSP voor collectieven?

In het Nationaal Strategisch Plan 2023-2027 zijn verschillende interventies opgenomen. Voor de verbreding van het ANLb zijn de collectieven verantwoordelijk. Maar er zijn nog meer interventies. Tijdens deze workshop gaan we verkennen welke interventies kansen bieden voor de collectieven en wat dat vraagt aan aanpak en professionalisering.

Spreker: Lyda Dik, Promovendus Wageningen University & Research

In gesprek met de voorzitter - Alex Datema (BoerenNatuur)

BoerenNatuur is de koepelorganisatie van de 40 collectieven die het agrarisch natuur en landschapsbeheer organiseren en uitvoeren. Een van de taken van BoerenNatuur is de belangenbehartiging namens de collectieven. Dit richt zich met name op het functioneren en verbeteren van het stelsel ANLb. Het afgelopen jaar lag het speerpunt van de belangenbehartiging op de relatie van het ANLb met de nieuwe Eco-regeling in het nieuwe GLB. De komende tijd zal BoerenNatuur zich ook richten op het NPLG en het Landbouwakkoord. Dit doen we vanuit onze visie op het ANLb en ons streven naar een natuur inclusieve landbouw. Tijdens de workshop kun je direct in gesprek met Alex Datema over hoe BoerenNatuur hier invulling aan geeft in de belangenbehartiging.

Spreker Alex Datema, voorzitter BoerenNatuur

Vogelakkers onderzocht: de best practices van beheer en praktijk

De vogelakker is oorspronkelijk ontwikkeld voor de grauwe kiekendief. En wordt met succes voor die soort ingezet. Is de vogelakker ook net zo geschikt voor andere doelsoorten? Voor welke? En zijn er algemene richtlijnen voor de opzet van een goede vogelakker? En hoe past de vogelakker in de bedrijfsvoering van de boer?

Sprekers: Wim Stegeman, Flevolands Agrarisch Collectief & Popko Wiersma, Grauwe Kiekendief Kenniscentrum Akkervogels

Agrarisch collectief met natuurcertificaat, verbinding en versterking in de regio

Stichting Certificering Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL) verstrekt certificering aan zowel agrarische - als natuurcollectieven. Een aantal collectieven hebben beiden certificaten: in deze workshop gaan we hierover in gesprek.

Sprekers: Tjebbe de Boer (SNL bestuurslid), Reina Wietzes (interim secretaris-directeur SNL) & José van Miltenburg (Collectief Rijn, Vecht & Venen)

Expertsessie Samenwerking in Gebiedsprocessen

Hoe krijg je gebiedsprocessen aan de praat? Is de samenwerking in jouw gebied goed is ingericht? En wat kan je daar zelf aan doen? Dit zijn de vragen die centraal staan op de expertsessie Samenwerking in Gebiedsprocessen. Jij kan deelnemen aan een expertsessie van Martijn Daalder. Hij is de schrijver van het boek De Samenwerkingscode. Met Margo Meijerink (Deltaplan Biodiversiteit) heeft hij ook de training Regisseur van de Samenwerking opgezet. Op 17 maart kan jij zelf ontdekken wat De Samenwerkingscode en de aanpak voor Gebiedsprocessen voor jou en jouw collectief of gebied kan betekenen. Voor deze sessie moet je je vooraf opgeven. Dat doe je door te mailen naar Annemieke Dunnink: communicatie@boerenNatuur.nl. In de sessie gaan we zoveel mogelijk in op jouw casus. Beschrijf in je mail daarom kort met welke gebiedscasus, samenwerking en dilemma's jij te maken hebt. [\(Deze expertsessie is uitsluitend voor collectieven\)](#)

Spreker: Martijn Daalder

11:50 – 12:30: WORKSHOPRONDE 2

Verdienmodellen voor de transitie naar natuurinclusieve landbouw

Het Deltaplan biodiversiteitsherstel werkt, samen met partners aan herstel van biodiversiteit. Een van de cruciale succesfactoren daarvoor is een goed verdienmodel. Of je als boer het roer drastisch omgooit of stapsgewijs verder verduurzaamt: een positief banksaldo is een belangrijke drijfveer. Welke route ziet het Deltaplan om tot een stapel van beloningen te komen? En welke voorbeelden zien we om ons heen?

Spreker: Margo Meijerink, Coördinator werkgroep Gebiedsgerichte samenwerking en Verdienmodellen, Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel

Collectieve communicatie, samen de professionaliseringslag maken

Hoe vertel je als collectief jouw verhaal en wat heb je daar allemaal bij nodig? Paulien Sijbers neemt je mee in het verhaal van Natuurrijk Limburg hoe zij het maatschappelijk moeilijk lopende verhaal

van de korenwolf ombogen naar een succesverhaal. Gaan we het hebben over een collectieve huisstijl en logo. Daarnaast willen we inventariseren welke behoeftes er zijn bij de collectieven aan communicatie ondersteuning en hoe we dat met welke middelen praktisch kunnen oplossen.

Sprekers: Paulien Sijbers, verandermanager en voorheen communicatie Natuurrijk Limburg & Annemieke Dunnink, communicatie BoerenNatuur.

Rol collectieven in gebiedsprocessen provinciale NPLG

Wat is het NPLG – en de van het rol RTLG daarin. Hoe zit het proces in elkaar bij de provincies en hoe zien zij de rol collectieven in het NPLG-RTLG. Joachim van der Valk deelt de ervaringen van de Overijsselse collectieven in gebiedsproces, over hun rol en de dilemma's.

Sprekers: Annelie Boogerd, Ministerie LNV en Joachim van der Valk, Projectleider (agrarisch) natuurbeheer bij 2 collectieven in Overijssel

In gesprek over het landbouwakkoord

In december 2022 is een proces gestart om te komen tot een landbouwakkoord; een akkoord gesloten tussen sector en kabinet over hoe de landbouw er in 2040 uit moet zien. BoerenNatuur participeert in de brede landbouwtafel en de sectortafels melkveehouderij en akkerbouw. Dit wordt vanuit BoerenNatuur gedaan door Alex Datema en Henk Smith. In deze workshop lichten zij de structuur van het landbouwakkoord toe; vertellen ze waar het landbouwakkoord staat; en wat we als BoerenNatuur inbrengen en wat ons belang is bij het Landbouwakkoord. Uiteraard is er alle ruimte voor vragen en voor het gesprek over de betekenis van het Landbouwakkoord voor de collectieven.

Sprekers: Alex Datema, voorzitter BoerenNatuur & Henk Smith, Dagelijks bestuurslid BoerenNatuur

De taken, organisatie en potentie van (werken met) vrijwilligers

Voor veel collectieven zijn ze onmisbaar; vrijwilligers die monitoren, motiveren en registreren. Maar wat kunnen hun taken/verantwoordelijkheden nog meer inhouden? En hoe houd je ze geboeid, betrokken en kundig met de tools die je in handen hebt (opleiding en begeleiding)? Poldernatuur Zeeland en Collectief Groningen West delen hun aanpak en ervaringen in de leefgebieden open akker en open grasland.

Sprekers: Wico Dieleman, Poldernatuur Zeeland & Jaap van Gorkum & Niels Saathof, Collectief Groningen West

Op de grens van land en water: nut en noodzaak van NVO's

In ons sterk gereguleerde watersysteem treffen we vaak ook onnatuurlijke (steile en beschoeide) en afkalvende oevers aan. Dat is jammer, want juist op deze overgang van land naar water komen variërende condities voor waar verschillende soorten planten en dieren kunnen leven. Hoe kunnen NVO's tegelijkertijd afkalving tegen gaan, waterkwaliteit verbeteren en de biodiversiteit versterken?

Spreker: Michiel Verhofstad, FLORON & Jose van Miltenburg, Collectief Rijn, Vecht & Venen

Hoe kunnen agrarisch natuurbeheer en weidegang elkaar versterken?

Agrarisch natuurbeheer en weidegang zijn vaak goed te combineren, maar soms schuurt het ook. Bert Philipsen (Wageningen UR) en Kees-Jaap Hin (Stichting Weidegang) presenteren in de workshop hun aanpak, met WeideCoaches en nieuwe standaarden zoals Nieuw Nederlands Weiden, om weidegang te stimuleren en zullen jullie prikkelen voor een gesprek over kansen en hindernissen om meer samen op te trekken.

Sprekers: Kees-Jaap Hin, Stichting Weidegang & Bert Philipsen, Wageningen UR Livestock Research

'Samen kom je verder': Tips voor een succesvolle samenwerking tussen agrarisch collectieven en TBO's

Jochem Sloothaak (Brabants Landschap) en Minette Straver-van de Wetering (Collectief West-Brabant) leggen uit waarom het volstrekt logisch is dat een TBO samenwerkt met een agrarisch collectief. Toch is die samenwerking niet vanzelfsprekend. Hangt het slagen af van personen of van heldere afspraken? Wie doet wat? En waar kun je elkaar aanvullen? Aan de hand van praktijkvoorbeelden zoals het collectief weide- en akkervogelbeheer, ErvenPlus, de Brabantse Biodiversiteitsmonitor en duurzame pachtuitgifte geven ze een beeld van de meerwaarde van samenwerking. Een workshop over koffie drinken, mensenwerk, grondposities, draagvlak en effectiviteit.

Sprekers: Jochem Sloothaak (Brabants Landschap) en Minette Straver-van de Wetering (Collectief West-Brabant)

12:30 – 14:30:

PAUZE – LUNCH – INFOMARKT; verschillende collectieven en bedrijven delen info en kennis van projecten en diensten.

In zaal 3 kan tijdens de pauze vragen gesteld worden over BTW aan Halbe van den Berg en Dorinda van den Akker, BTW-specialisten bij Flynth. In zaal 2 zit Benjamin Overkleeft van LTO Verzekeringen klaar om alle vragen over verzekeringen te beantwoorden.

14:30 – 15:10: WORKSHOPRONDE 3

Gebiedsgerichte aanpak; welke rol past bij jou?

De gebiedsgerichte aanpak is hét thema voor de komende jaren; we doen het samen en het gebied staat centraal. Maar hoe start je zo'n samenwerking succesvol op? En hoe zorg je dat je als collectief onderdeel van de aanpak bent en de goede rol krijgt? In de GLB-pilot Gebiedsgerichte aanpak wordt hiermee geëxperimenteerd vanuit de focus op bodem- en waterdoelen. Vier agrarische collectieven zijn bij de pilot betrokken. In deze workshop delen zij hun ervaringen en leerpunten.

Spreker: Wouter Rozendaal, Teamleider landbouw en natuur Aequator

Grenspark Groot Saeftinghe als voorbeeld voor grote samenwerkingen en aandacht voor het project inzetten

In Zeeland op de grens met België zijn in 2016 elf Vlaamse en Nederlandse partijen samen gaan werken aan een gebied waarin landbouw, natuur en haven in harmonie samenkomen. Er zijn experimenten gedaan met natuurvriendelijke teelten voor vogelbiodiversiteit en de economische waarde is onderzocht. Harm van Hoeve van ANV Groene Oogst, ANV zijnde de initiatiefnemer, vertelt in deze workshop samen met Richard Rozemeijer van provincie Zeeland hoe een dergelijke grote samenwerking opgezet wordt, hoe monitoring en werving zijn geregeld en hoe je positieve aandacht genereert voor je project en zijn uitkomsten.

Spreker: Harm van Hoeve, Agrarische natuurvereniging De Groene Oogst & Richard Rozemeijer provincie Zeeland

Naar het sluiten van de kringloop: lokale bodemverbeteraars van maaisel en blad mogelijk maken

Het programma Circulair Terreinbeheer werkt aan het (juridisch) mogelijk maken van lokaal gemaakte bodemverbeteraars zoals compost en bokashi van maaisel en blad dat vrijkomt bij terreinbeheer. Daarvoor is in 2021 een Kennisprogramma gestart, waarin antwoorden gezocht worden op de vragen die belangrijk zijn om wet- en regelgeving aan te passen. In dit Kennisprogramma wordt onderzoek gedaan op fysisch, chemisch en biologische indicatoren en zowel in het laboratorium, als op proefboerderijen én bij 50 pilots in heel Nederland. Gerard Korthals (WUR) laat de belangrijkste resultaten uit de eerste twee jaar CT Kennisprogramma zien en Astrid Meier (Circulair Terreinbeheer) vertelt iets over hoe CT werkt om opschaling mogelijk te maken.

Sprekers: Gerard Korthals, Wageningen Plant Research & Astrid Meier, Circulair Terreinbeheer

Doelgericht ANLb

In de GLB pilot Doelgericht ANLb proberen we uit hoe het ANLb doelgerichter en efficiënter kan. Zo onderzoeken we of habitatscorekaarten voor verschillende leefgebieden collectieven kan helpen om meer op kwaliteit en gebiedsniveau te sturen, in plaats van op maatregel het perceel. In deze workshop gaan we met elkaar bespreken of dit een goed idee is en wat het betekent voor de mogelijkheden van collectieven om aan biodiversiteit te werken.

Sprekers: Onder voorbehoud Willemien Geertsema, BoerenNatuur

Koekeloeren bij de boeren. Hoe verbind je inwoners van jouw werkgebied met de lokale boeren?

Jetty de Vries van collectief Súdwestkust en Renata Haring van collectief De Groene Klaver delen hun ervaringen hoe zij inwoners van hun werkgebied verbinden met de lokale boeren. Twee verschillende verhalen over het hoe en het waarom. Naast het succesverhaal ook de aandachtspunten en de do's & don'ts waarmee je rekening moet houden.

Sprekers: Jetty de Vries, bestuurslid collectief Súdwestkust & Renate Haring, collectief De Groene Klaver

Risicomanagement als penningmeester

Als penningmeester van een collectief heb je de organisatie zeer veel stappen zien maken de afgelopen jaren, maar zie je misschien ook risico's toenemen. In deze workshop leer hoe je risico's als collectief in beeld kan brengen, de impact kan inschatten en vervolgens te bepalen hoe ermee om te gaan. Robert t Hart is docent risicomanagement aan de Universiteit van Twente en geeft de handvaten voor een dergelijke analyse.

Sprekers: Robert 't Hart, NARIS

KPI(k) – landelijke werkwijze en visie op KPI's

BoerenNatuur is betrokken bij verschillende samenwerkingen voor de ontwikkeling en opschaling van de KPI's Natuur & Landschap en Kruidenrijk Grasland, Carleen Weebers gaat in op de huidige stand van zaken en visie. Daarnaast zal Anne van Doorn (WENR) een toelichting geven op de landelijke ontwikkeling van KPI's binnen het landelijke KPI-K traject.

Sprekers: Carleen Weebers, BoerenNatuur & Anne van Doorn, Wageningen Environmental Research

Agroforestry en haar veelzijdigheid: een multifunctioneel landbouwsysteem dat antwoorden biedt voor de toekomst?

In deze workshop zal WUR-praktijkonderzoeker Lennart Fuchs ingaan op de kansen die agroforestry kan bieden om bij te dragen aan een duurzaam landbouwsysteem, maar worden ook de mogelijke nadelen besproken. Agroforestry bestaat in veel verschillende vormen en afhankelijk van specifieke doelen en het landschap, kan het ontwerp hierop aangepast worden. De focus zal iets meer op inpassing in akkerbouw liggen.

Spreker: Lennart Fuchs, WUR-praktijkonderzoeker

15:10 – 16:00: AFSLUITING & BORREL